

Vår vision är att alla äldre ska känna
välbefinnande och delaktighet i samhället

Nestor

Forskning och utveckling för äldre

Dagverksamhet för personer som lever med demenssjukdom

Ett studentarbete genomfört under verksamhetsförlagd utbildning hos Nestor FoU-center hösten år 2025

Jens Montén, socionomstudent
Handledare Åsa Skjutar

Nestor fick en fråga

En av Nestors ägarkommuner ville utveckla sina dagverksamheters innehåll och identifiera eventuella behov av andra insatser, och ställde frågan om vad vi i dagsläget vet om dagverksamheters effekt.

Bakgrund

- Dagverksamhet nämns i många styrdokument
- 16000 personer med demenssjukdom deltar i dagverksamhet
- Insatsen erbjuds i 8 av 10 kommuner
- Kommunerna har stora möjligheter själva utforma dagverksamheterna

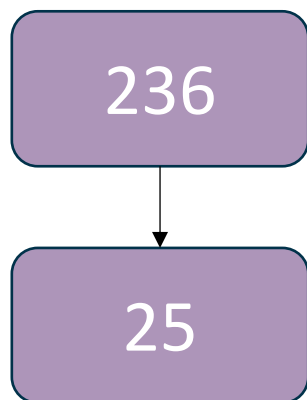
Frågeställningar i den här kunskapsöversikten

- Vilken kunskap finns det idag om dagverksamhet som insats?
- Finns det stöd för att dagverksamhet har positiva effekter?
- Är dagverksamhet som den erbjuds i dag en bra insats utifrån vad vi vet från aktuellt kunskapsläge?
- Finns det förutsättningar som är av betydelse för personer med demenssjukdom för att vilja/kunna delta i en dagverksamhet?

Inkluderade studier

- Sökning i databaserna SöderScholar, CINAHL och PsycInfo
- Urval i flera steg

Efter första sökning

Kvarstående artiklar efter
borttagning av irrelevanta
artiklar och dubletter

Artiklar från Norge
Skottland, Tyskland, USA,
Nederländerna och Nya Zeeland

Kvalitativa studier	12 st
Kvantitativa studier	10 st
Mixed- methods	3 st

Teman som framkom i studierna

Hälsa

Anhöriga

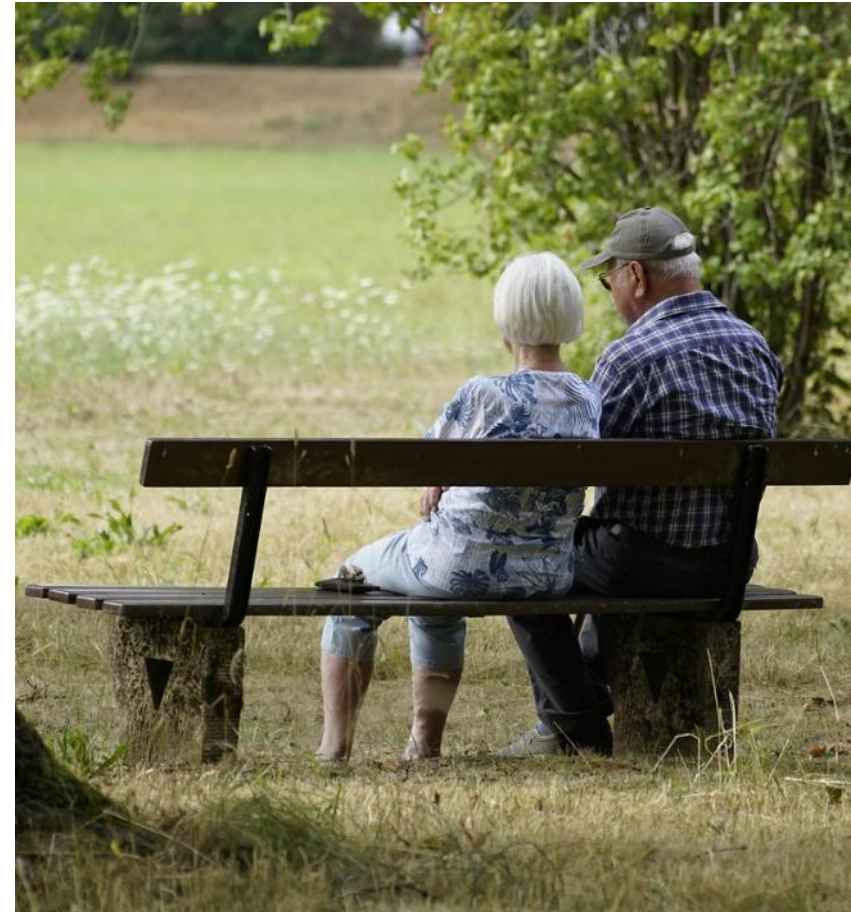
Delaktighet/ aktiviteter

Kvarboende

Miljö

Hälsa– fysisk och kognitiv funktion

- Inga tydliga belägg för att dagverksamhet förbättrar fysisk funktion
- Resultaten bygger ofta på deltagarnas egna upplevelser
- Bibehållen fysisk funktion kan ändå ses som ett positivt resultat
- Viss positiv effekt på balans vid särskilda insatser, till exempel hundassisterad aktivitet
- Kognitiv funktion försämras successivt över tid
- Dagverksamhet bromsar inte demenssjukdomens förlopp

Hälsa – välbefinnande och livskvalitet

- Deltagare upplever ökat välbefinnande
- Minskad ensamhet och ökad social gemenskap
- Struktur, rutiner och meningsfulla aktiviteter skapar trygghet
- Högre självskattad livskvalitet enligt QoL-AD
- Socialt stöd och utevistelse stärker välmående
- Välbefinnandet är starkt kopplat till sociala faktorer

Dagverksamhetens betydelse för anhöriga

- Ger regelbunden avlastning och minskar belastningen i vardagen
- Minskar stress, oro och känsla av isolering
- Skapar trygghet genom att den närstående är i en säker miljö
- Möjliggör återhämtning och tid för egna behov
- Stärker det emotionella välbefinnandet
- Underlättar för anhöriga att orka med omsorgen långsiktigt

Delaktighet i dagverksamhet

Delaktighet → Meningsfullhet → välbefinnande

- Delaktighet är central för engagemang, välbefinnande och meningsfullhet
- Individanpassade aktiviteter och närvarande personal ökar deltagandet
- Deltagarnas engagemang är ofta beroende av personalens initiativ
- Deltagarna har begränsat inflytande över verksamhetens innehåll
- Många accepterar det som erbjuds istället för att uttrycka egna önskemål
- Verksamhetens organisering kan både möjliggöra och begränsa delaktighet

Aktiviteter på dagverksamhet

- Deltagare föredrar aktiviteter kopplade till sin livshistoria och identitet
- Samtal, måltider och social samvaro värderas högst
- Lugna aktiviteter prioriteras
- Promenader, musik och samtal föredras framför intensiva inslag
- Efterfrågar både att minnas och ta del av nyheter
- Prestationskrav upplevs som negativt
- Behov av autonomi och delaktighet
- Deltagare vill känna kompetens, gemenskap och självbestämmande

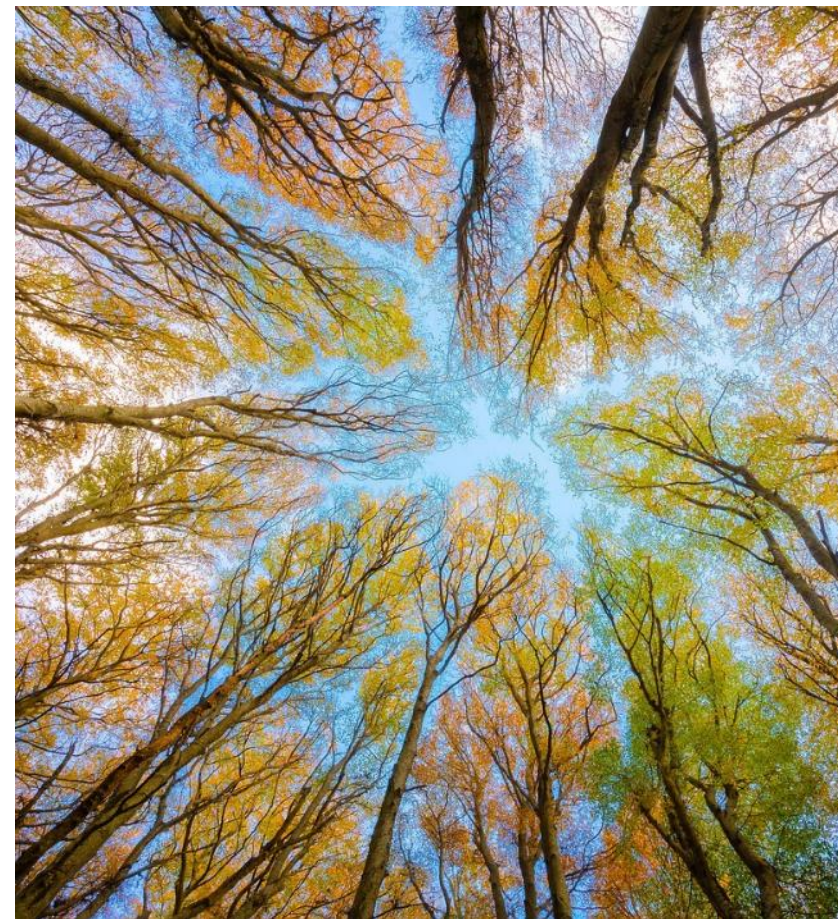
Kvarboende

- Forskningen visar inga entydiga resultat om dagverksamhet förlänger kvarboende
- Dagverksamhet som ensam insats fördröjer ofta inte flytt till särskilt boende
- Faktorer som ålder, funktionsnivå och BPSD påverkar kvarboende mer än dagverksamhet
- Vissa studier visar att hög och regelbunden närvaro kan förlänga tiden hemma
- Översiktsstudier pekar på begränsad och motsägelsefull evidens
- Dagverksamhet stärker välbefinnande och anhörigstöd, vilket indirekt kan underlätta kvarboende

Miljöns betydelse

- Utevistelse bidrar till ökat välbefinnande och livskvalitet
- Gårdsbaserad och naturbaserad dagverksamhet ger särskilt positiva effekter
- Utomhusmiljöer främjar fysisk aktivitet och rörelse
- Utevistelse kopplas till mer positivt humör
- Utomhusbaserade aktiviteter stärker känslan av meningsfullhet och delaktighet
- Begränsad tillgång till utemiljö kan minska engagemang och individanpassning

Vad vet vi idag om dagverksamhet som insats vid demenssjukdom?

- Forskningen visar främst positiva effekter på livskvalitet, social delaktighet, struktur i vardagen och välbefinnande för personer med demens som går i dagverksamhet.
- Stöd i forskningen för att det ger ett bra anhörigstöd
- Evidensen för effekter på kognition, fysisk funktion, BPSD och fördröjd institutionsflytt är svaga eller motsägelsefull.

Är dagverksamhet som den ser ut idag en "bra" insats?

- Personer med demenssjukdom som deltar rapporterar generellt positiva upplevelser, bättre självskattad livskvalitet och mindre ensamhet än jämförelsegrupper.

Men

- Gård- och naturbaserade verksamheter visar extra starka effekter på aktivitet, känsla av nytta, identitet och glädje.
- För lite individanpassning
- Måltider och väntan tar mycket av tiden
- Risk att personer blir passiva mottagare i stället för aktiva aktörer
- Man kommer in sent i sjukdomsförloppet

Vill du veta mer?

- Socialstyrelsen
 - Dagverksamhet för personer med demens- en vägledning
 - Insatsförloppet vid demenssjukdom
- Svenskt demenscentrum
 - Inspiration för dagverksamheter
 - Filmer

